

II. aastakäik

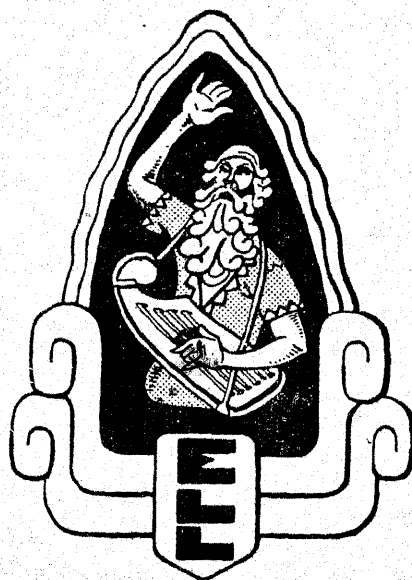
Nr. 10

Oktoober 1925

Eesti Lauljate Liidu

Muusikaleht

Jlmub kord kuus

Tallinn

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Ilmub kord kuus. — Vastutav ja tegev toimetaja: Anton Kasemets. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16, Telefon nr. 5-63 — Ajakiri „Muusikaleht“.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas 500 m., poolaastas 250 m. Üksik number ühes noodilisaga 50 m.

Sisu: Mõni sõna Konstantin Tüرنpu eluloost. — A. Kasemets. Jooned Eesti muusika ajaloost (pildiga), (järg). — A. Kasemets. Muusikalisest mälust. — Prof. P. Ramul. Uued professorid Tallinna konservatooriumis (piltidega). Konstantin Tüرنpu suureviisiline austamine (pildiga). Kontsertide ülevaade. — Prof. P. Ramul. Eesti Lauljate Liidu osakonnad. Lauupeod ja laulupäevad 1925. aastal. Üleskutse kõigile eesti heliloojatele. Üleskutse Tartu maakonna laulukooridele eelseisva Tartumaa laulupeo puhul. Pildid: Dr. K. A. Hermann, Prof. Raymond Bööcke, Prof. Artur Kapp, Prof. Johannes Paulsen, Prof. Peeter Ramul, Prof. August Topmann, Konstantin Tüرنpu kontsert-aktus „Estonia“ kontsertsaalis.

Mõni sõna Konstantin Tüرنpu elutööst.

(K. Tüرنpu 60-da sünnipäeva puhul „Estonias“ korraldatud pidulikul kontsert-aktusel peetud kõne.)

Anton Kasemets.

Meie muusikakultuur on vaevalt üks inim-põlv vana. Läänud aastasaja seitsmeküm-nendate aastate ümber lõkkele lõõnud rah-vusline ärkamine on selle arenemise vaeva-liseks, kuid sisemisest vaimustusest lokka-vaks alguseks. Sellest ärkamisaja romanti-lisest vaimustusest aetuna vedasid tolle-aegsed tegelased esimesi vagusid meie muu-sikakunsti söötis põllule ja raiusid pimedasse tihnikusse vaimlist uudismaad. Need olid meie ärkamisaja ja selle järelaastate univer-saalsed tegelased kõigil aladel, alates poliit-ikast ja lõpetades muusikaga: J. V. Jann-sen, Dr. K. A. Hermann ja teised. Nende tegevuse kandejõuks kõigil nende tegevus-aladel, eriti aga meid praegult eriliselt huvi-taval muusikalisel alal oli peaaegu ainuüksi alateadlik armastus asja vastu: nad armas-tasid muusikat, eriti laulu ja see sundis neid tegutsema; puhtkunstilised põhialused puu-dusid aga selles nende tegevuses vastavate teadmiste vähesuse tõttu pea täiesti. Kuid nii kui uudismaa tegemiseks on alguses küllalt maakirvest ja kütise tulest, nii oli ka är-kamisaegsesse vaimutihnikusse sissemurd-miseks alguses küllalt alateadlikust asjaar-mastusest ja leegitseva vaimustuse sooju-sest, et hulkasid äratada, elustada, virgu-tada ja vaimustada.

Alles sel teel muredaks tehtud pinnast võisid tõusta esimesed mehed, kel jätkus

usku, armastust, vaimustust ja ka võimalusi anduda täielikult kunstniku ohakalisele kut-sele. Need olid meie esimesed elukutselised kunstnikud-muusikamehed. Mõned neist vä-hestest on oma elutöö juba lõpetanud, mõ-ned seisavad aga veel praegugi auväärsete veteraanidena meie hulgas, juuksed küll pi-kast elutööst hõbestunud, kuid noorushelk silmis ja noorusenergia rinnus. Nende vete-raanide elutöö on võitnud neile terve rahva üksmeelse austuse ja meil on võimalus ol-nud hiljuti seda austust avaldada vanema-tele neist: kirjanik Eduard Vildele, helilooja Miina Hermanile ja kujur Amandus Adam-sonile.

Ka täna on see saal tihedalt täitunud tö-siste muusikasõpradega, et jälle ühele vete-raanile üles näidata seda austust ja tänu, mis meie võlgneme temale tema suure elu-töö eest. See veteraan on lugupeetud heli-looja ja koorijuhataja Konstantin Tüرنpu. Sel puhul olgu lubatud lühidalt pilku heita meie tänase juubilaris senisesse elutöösse.

Meie olud on olnud ja on ka praegu nii kitsad, et meie kunstnikkudel tuleb tegut-seda kõigil muusika erialadel ühekorraga; seal juures tuleb neil suur osa oma vaimu-jõust kulutada n.n. muusikalisele käsitööle — leivateenistusele, kuna sageli koguni vähe võimalusi ja aega üle jääb loovaks tööks.

See on olnud ka Türrpu saatus: tal on tulnud tegutseda kirikuorganistina, klaveriõpetajana, kooli lauluõpetajana, koorijuhina ja — üksikutel vähestel vabadel silmapilkudel heliloojana. Kuid vaatamata selle tegevuse mitmekülgsusele ei ole Türrpu kunagi olnud ei ühelgi neist aladest pealiskaudne käsitöeline, vaid ikka ja igal alal on ta jäänud tõsiseks, loovaks kunstnikuks. Kõige selgemini paistab see silma nendel aladel, mida meie kõik oleme saanud aastate kestel vabalt jälgida. Need alad on — heliloomine ja koorijuhatamine.

Türrpu, kui helilooja tegevus algab juba varakult. Vaevast on ta Tallinna Toomkiriku organistilt Reinekelt omandanud muusikalisi teadmisi aasta-paari jooksul Peterburi konservatooriumis täiendanud, kui juba oma esimesed laulud loob. Trükkis ilmus neist esimesena Eiseni sõnadele loodud laul: „Kuldne, mu kuldne, mil kuuled sa mind“, nimelt 1888. a. Dr. Hermanni „Laulu ja Mängu lehes“. Sellele esimesele järgnesid iga aasta mitu uut laulu, alguses samas „Laulu ja Mängu lehes“, hiljem ka „Postimehe“ muusika-lisalehes, laulupidude noodiraamatutes ja mujal. Nii kestis see möödunud aastasaja lõpuni. Siis tuli aga pikem vahe, mil Türrpu ühtegi laulu ei ilmutanud, nähtavasti sel põhjusel, et mõlemad tolleaegsed perioodilised noodiväljaanded, kus oli hea üksikuid laulusid avaldada, nimelt „Laulu ja Mängu leht“ ja „Postimehe“ muusika-lisaleht, olid oma ilmutamise lõpetanud, esimene 1898. ja teine 1902. aastal, teisi sellesarnaseid ei ilmunud ja iseseisvaid kogusid Türrpu väljaanda ei tahtnud.

Kuid see seisak laulude ilmutamises ei tähendanud sugugi loomistöö seismajäämist: Türrpu kunstniku hingel oli veel palju öelda ja sellepärast kestis loomistöö endiselt vahetpidamata edasi. Trükkis ilmus selle aja-järgu looming osalt ilmasõja ajal, suurem osa aga 1922. ja järgmistel aastatel, osalt eriväljaannetena (soololaulud ja 3 vihku meeskoori laule), osalt jälle segakogudes (Tallinna Meestelaulu Seltsi ja Lauljate Liidu väljaannetes).

Türrpu loodud helitööde üldine arv ulatab saja ligi, millest rõhuv enamus on koorilaulud, peasjalikult meeskoori omad. See on ka loomulik, sest Türrpu ja laulukoor, eriti Türrpu ja meeskoor, need on kaks orgaaniliselt täiesti ühtekasvanud üksust.

Türrpu loomingut muusikalisest seisukohast vaadeldes võib selles eraldada kahte üksikest tuntuvalt erinevat ajajärku. Esimesse kuuluks need laulud, mis Türrpu loonud oma loomistöö algusest kuni käesoleva aastasaja alguseni. Sel ajajärgul oli meie muusikaelu veel vähe arenenud ja muusikalised nõudmised kaunis kasinad. Justkui sellele „ajavaimule“ vastavalt on ka Türrpu tolleaegsed laulud vormilt ja harmonisatsioonilt lihtsad ja seega tolleaegsetele laulukooridele jõukohased. Kuid selle lihtsuse juures ei ole need siiski sugugi kuivad ja tühjad, vaid neist hoovab välja nende looja hinge soojus ja õrnus, mis kütkestab ja elustab iga kuulaja hinge.

Teise ajajärku kuuluks kõik see, mis Türrpu loonud viimase viieteist - kahekümne aasta jooksul. Selle ajajärgu loomingus on märgata, et see on vormilt täiemaks ja sisult sügavamaks muutunud. Siin on selgesti näha, et Türrpu, kuigi n.n. vanema põlve helilooja, ei ole mitte jäänud peatama rutiinse „vana“ juurde, vaid on ajaga kindlalt sammu pidanud ja suurenenud nõuete kohaselt täienenud ja sügavamaks ning mitmekülgsemaks muutunud. Viimast asjaolu tahaks ma eriti allakriipsutada, sest selles avaldubki tõsine kunstniku hing, et ta ei lepi käesolevaga, vaid nõuab ja otsib alalõpmata uusi ja suuremaid tundeilma sügavusi ning püüab uute kõrguste poole.

Türrpu loomingu üldine põhitoon on õrn, elegeiline, varasemates lauludes isegi kuni sentimentaalsuseni ulatavalt tundelik. Võib julgesti öelda, et Türrpu on meie sügav-õrn tunde-laulik.

Kuulatagu ainult, kui palju kütkestavat õrnust on täna ettekannetavas laulus „Tasa, tasa, tuulekene“, kui palju liigutavat valu lihtsas laulukeses „Üürike“, kuulatagu ainult, kui palju lohutavat lootust hoovab laulust „All hauas on pime“, või kuis helgib armastava hinge hell igatsus lauludes „Üks ainus kord“ või „Igatsus“. Ehk jälle pandagu tähele, missuguse kütkestava kevadepildi loob ta laulus „Kevade tunne“, või kui geniaalselt maalib ta helidega „läbi ääreta lumise välja kaugele viiva üksiku tee“ õudset tühjust, Grünthali sama geniaalsetele sõnadele loodud laulus „Talvine õhtu“. Juba üksinda see laul teeb Türrpu nime surematuks. Asja mainitud tundelaulude hulgas on Türrpul ka rida laule, kus ta hing lööb kõrgeid ja masendavalt jõurikkaid laieneid. Niisugused on tänase kontserdi ühen-

datud kooride laulud, eriti jõurikas ja vormilt peen „Valvur“, samuti ka juubilari enese koori poolt ettekandele tulev haruldaselt värvi- ja meeleolurikas „Mul lapsepõlves rääkis“.

Kõigist neist, kui ka siin nimetamata lauludest helgib tõsise kunstniku sügav-tundelik hing, mis teeb need meie laululiteratuuri raudvaraks. Kuid Tüرنpu ei ole üksi heliloojana loov olnud. Ka oma teisel tähtsamal alal, nimelt koorijuhatajana pole ta kunagi olnud paljas taktilööja, hingetu metronoom koori ees, nii kui neid on, paraku, palju, vaid ka siin on ta olnud tõsine loov kunstnik, kelle kätes laulukoor on selleks paenduv-tundelikuks vokaal-instrumentiks, mille abil nõiutakse helilooja poolt helitõesse pandud tunded tõsiseks, elavaks helipildiks.

Koorijuhatamine on ala, mida Tüرنpu oma muusikalises tegevuses on kõige enam armastanud. Juba noore koolipoisina juhatab ta Tallinna kreiskooli õpilaste koori ja 16-aastasena asutab oma esimese iseseisva koori, nimelt segakoori „Salme“, millega muuseas annab rea kontserte Aleksandri kooli heaks. 1884. a. võistleb „Lootuse“ kooriga, mida sel ajal juhatab, Tartus vöidulaulmisel ja toob I. auhinna ära. Konservatooriumis õppides juhatab Peterburi Eesti Heategeva Seltsi koori ja konservatooriumi lõpetades sõidab üheks aastaks Berliini, et ennast seal koorijuhatamises eriliselt veel täiendada. Sealt Tallinna tagasi tulles võtab oma peale Niguliste lauluseeltsi segakoori ja „Liedertafeli“ meeskoori juhutamise. Esimesega neist on ta 30 aasta jooksul pea kõik tähtsamad koori suurteosed — oratooriumid, messid jne. — seal hulgas ka Beethoveni kuulsa „Missa solemnise“ ja Bachi h-moll messi ettekannud. Viimasega külastas ta ka Peterburi, mis oli ühtlasi esimeseks nimetatud suurteose ettekandeks Venemaal. „Liedertafeli“ ja 1916. a. asutatud Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskooridega on ta meie meestelaulu kultuuri viinud seni meil teiste poolt järeלטegemata kõrgusele ja nendega ka kõrge laulukultuuriga välismaades täieliku tunnustuse saavutanud. Peale selle juhatab 1894. a. V-l ja 1896. a. VI-l ülemaalisel lulupeol ühendatud koore, kus tõsise kunstnikuna esimesena maksma pani nõude, et ka laulupeo laul peab sündima laulu enese kui kunsti pärast.

Kõige selle pikaajalise töö juures on olnud näha, et kuhu Tüرنpu iganes koorijuhatajana

käe külge paneb, seal muutub koori laul tõsiseks kunstiks, sest koori ees on kunstnik, kelle töö on loov töö.

On tarvis Tüرنpu koori juures ainult vadata, missuguse hingelise andumusega alistuvad isegi vanad hallpead ja eraelus tähtsatel kohtadel olevad härrad oma maestro iga vähemalegi tahtele ja nõudele, ning meil on kohe selge, et siin on valitsemas sügav sisemine kontakt, mida võib luua ainult tõsine loov kunstnik-juhataja.

Tüرنpust kui koorijuhatajast rääkides ei saa jätta nimetamata seda suurt teenet, mis tal on meie laulukooride organiseerimise alal Eesti Lauljate Liidu ellukutsumise näol. Teatavasti oli ilmasõda ja sellele järgnev revolutsioon ning eesti vabadussõda segi paisanud meie lauljate read ja meie rahvalikuma kunstiharu — koorilaulu — hinge vaakuma pannud. Tüرنpu energilisel algatusel 1921. aastal asutatud Lauljate Liit suutis oma energilise tegevusega, eriti aga 1923. a. korraldatud ülemaalse laulupeoga lauljate segipaisatud ridu kiiresti koondada ja meie koorilaulu uut elu tuua, millel meie laulukultuuri arenemisel väga suur tähtsus.

Need on Tüرنpu tegevuse tähtsamad alad. Kui nende kõrval on Tüرنpu üle 30-aasta töötanud Tallinna keskkoolides laulu- ja muusikaõpetaja närve-väsitaval põllul. Ja jällegi mitte lihtsa palgalise ametnikuna, vaid tõsise kunstnikuna on ta selle pika aja jooksul juhatanud tuhandeid noori inimesi Vanemuise altari juure ja õpetanud neid muusika iluilma õieti mõistma ja südamest armastama.

Ma olen võinud ainult jämedates joontes puudutada tänase juubilari tegevust, kuid ma loodan, et ka sellest pealiskaudsest vaatlusest on küllalt selge, et see tegevus on olnud suur ja sügav elutöö, on olnud tõsine loov töö, mis on tugevateks ja kindlateks sammasteks meie noorele muusikakultuurile. Seda oma elutööd ei ole Tüرنpu mitte teinud suurt tasu ahnitsedes või ainelist kasu lootes, vaid selle töö kandejõuks on olnud tõsise kunstniku sisemine töö rõõm, mis ei nõua mingisugust tasu.

Sellepärast ei ole tänane päev Tüرنpule mitte lihtsaks kunstlikult sünnitatud juubelduseks, vaid tõsiseks aupäevaks, mil ta võib sügava rahuldustundega ja tõsise

rõõmuga tagasi vaadata oma senisele suurele elutööle ja täiesti ärateenitult vastu võtta seda ainsamat tänu, mis rahvas võib anda oma suurtele poegadele, s. o. rahva üksmeelset austust ja armastust. Ja see tasu on suurim kõigist tasudest, mis loov kunstnik võib iganes saada oma elutöö eest.

Olgu siis täna siia kogunud muusikasõprade südamlilikud auavaldused meie juubilarile selle suure austuse väiksekski kajastuseks, mis tunneb terve rahvas tema vastu, ja suutku need tema hinges õitsel hoida seda suurt töö rõõmu ja energiat, mis tema elutööd on seni kannud, veel paljuiks, paljuiks aastaks.

Jooned Eesti muusika ajaloost.

Anton Kasemets.

(Järg 6.)

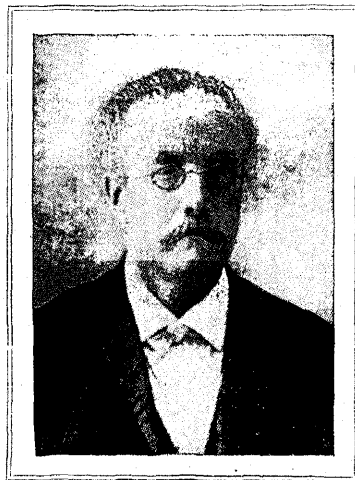
Nagu eelpool nägime, oli meie muusikaelu Jannseni ajast peale, eriti esimese laulupeo äratusel, õige hoogsalt arenema hakanud. Huvi laulu vastu kasvas rahvas alatasa ja uued koorid tekkisid järjest juure. Kord tärnaganud lauluarmastust oli aga vaja jahtumise eest hoida ja elava ergutusega edasi õhutada. Samuti vajas terve meie muusikaelu arenemine asjatundlikku juhtimist. Sarnaseks juhiks ei kujunenud noorelt kodumaalt lahkunud ja võõrsil surnud Kunileid, ei samuti võõrsile valgunud Thomson, ei ka kindla iseloomuta ja laialdaseks organiseerimistööks vajalike praktiliste omadusteta Saebelman, vaid seks sai Dr. K. A. Hermann, kes esineb erilise kujuna meie vanaaaja muusikameeste-asjaarmastajate reas.

Dr. Karl August Hermann

sündis Põltsamaa kihelkonnas, Võhma külas 23. septembril 1851. aastal küla sepa pojana. Õppis esiteks Anikvere külakoolis ja siis Põltsamaa kihelkonna- ning alevi saksa algkoolis. Hermann'i lapsepõlve ajaks oli koorilaul Põltsamaal õige kaugele arenenud: tuntud kõster Martin Vilberg oli seda seal juba kümme aastat väsimata hoolega edendanud. Selles laulurohkes õhkkonnas sai ka Hermann'i loomulik lauluarmastus juba lapse aastatel äratust. Alguses kuulas ta Vilbergi koori laulu „ärarääkimata vaimustusega“ pealt, nagu ta ise sellest kirjutab, kihelkonnakooli õpilase põlves pääsis ta aga ise sinna alto lauljana kaasa laulma, seega esimese sammukese sellele muusikaelule lähemale, mida ta kuni surmani väga armastas. Kihelkonnakoolis sai ta esimest juhatusnooditundmises ja orelimängus, ja komponeeris siin 1867. a. kaasõpilaste tellimise peale oma esimese üldiselt tuntavaks saanud laulu „Süda tuksub tuks, tuks, tuks“. 1867. a.

lõpetas ta kihelkonnakooli ja jääti sama kooli peale õpetajale abiliseks.

Sel ajal hakkas ta ka sealse pasunakooris kaasa mängima, tehes seda nii suure innuga, et „esimesel ja teisel nädalal olid mokad üsna paistetanud ja katki“, nagu ta sellest

K. A. Hermann

oma päevaraamatus kirjutab. 1869. a. võttis ta osa esimesest laulupeost Tartus, kus asjatult püüdis luua tutvussidemeid laulupeo üldjuhatajatega — tolleaegsete tähtsamate muusikategelastega — J. V. Jannseniga ja A. Saebelman-Kunileidiga. Kuid uut vaimustust muusika vastu andis talle see laulupidu ilma selletagi rohkesti, nii kui see tema sellekohastest kirjutustest välja paistab.

See vaimustus õhutas teda põhjalikumale muusikaõppimisele, mille teostamisele ta sai asuda Tallinnas, kuhu sõitis laulupeo aasta

sügisel, et seal ennast valmistada elementaarkooli õpetaja eksami vastu. Kord juba Tallinnas olles, püüdis ta siit ka nii palju muusikalisi teadmisi kaasa võtta, kui seda vähegi lubasid lühikene aeg ja rohke õppimistö, ja seda võimalikult kõigil aladel: klaveri-, orel- ja viiulimängus ning kompositsiooniõpetuses. Selle kohta kirjutab ta oma päevaraamatus: „Orelitunnid (16) ja harmonii õpetuse tunnid sain ma Seyvangi käest, kes organist on Oleviste kiriku peal, violitunnid (16) sain Johansoniga käest, kes üks mängumees Tallinnas on, klaveritunnid sain Klipp'i käest, kes teine fortepianist ter- ves linnas on.“

Nagu sellest päevaraamatu märkusest näha, oli seda õpetust koguni vähe, ainult 16 tundi igas erialas, ja on põhjust oletada, et see oli terve see muusikaliste teadmiste hulk, mis ta kunagi asjatundlikul juhatusel on omandanud, kuna kõik muu, mis ta muusikas peale selle teadis ja oskas, on ta iseõppimise teel omandanud. Kuid need Tallinnas omandatud muusikalised teadmised olid siiski küllaldased selleks, et Hermann'i aidata sellele teele, mis viis tema meie muusikaelu juhi kohale mitmeks aastakümneks.

1871. a. lahkus Hermann Põltsamaalt ja läks Peterburi n. n. Inglise kooli õpetajaks. Ühtlasi valmistas ta ennast seal iseõppimise teel küpsuse eksami vastu. Kõige selle kõrval püüdis ta seal ennast ka muusikas täiendada ja käis isegi korra selles asjus „Rubinsteini härra jutul“, nagu ta ise kirjutab, kuid sellel käigul ei olnud mingisuguseid tulemusi.

1873. a. asus Hermann Tartu, kus aasta hiljem sooritas küpsuse eksami. 1875. a. asutus Tartu ülikooli usuteadust õppima, kuid 1878. a. heitis selle ülikooli juhatusega ette tulnud pahanduse pärast kõrvale, lahkus Tartust ja astus Leipzigi ülikooli võrdlevat keeleteadust õppima. Selle lõpetas ta imekiiresti — pooleteise aastaga filosoofia doktori aukraadiga. Ülikooli lõpetanud, pööras 1880. a. kodumaale tagasi ja alustas siin oma väga mitmekesist tegevust: keeleteadlasena, ajakirjanikuna, poliitikamehena, kirjanikuna, luuletajana, kirjastajana ja kõige selle kõrval veel harukordselt viljaka heliloojana, väsimata muusikakirjanikuna, nootide kirjastajana ja koorijuhina.

On ju selge, et sarnane tegutsemine pea kõigil tähtsamatel avaliku elu aladel, mis oli harilik nähtus tol ajal, kus haritud rahvategelasi oli vähe, killustas Hermann'i energiat

tuntavalt ja jättis ta töösse mõnelgi alal tuntava pealiskaudsuse ilme.

Selle üle ei ole põhjust imestada, küll aga peab imestama selle suure energia, püsivuse ja tahtejõu üle, mis Hermann avaldas nii paljudel aladel tegutsedes.

Kuigi Hermann'i otsekoheseks tegevusalaks olid ajakirjandus, keeleteadus jne., oli ta hingega ometi muusika külge sama tihedasti seotud ja pühendas sellele suure osa oma elujõust ning jättis meie muusikaellu nii sügavad jäljed, mille sarnaseid oma ülemaalise mõju poolest ei ole jätnud ükski teine muusikategelane ei enne ega pärast teda.

Hermann'i muusikalist tegevust hinnates tuleb eraldi vaatlemisele võtta tema kui helilooja ja kui praktilise muusikaelu õhutaja tegevus.

Heliloojana on Hermann olnud harukordselt viljakas: ta on ümarguselt tuhat mitmesugust laulu loonud ja viisisid harmooniseerinud. See on hulk, mis juba üksinda terve muusikaliteratuuri sünnitaks ja mille peale meie rahvas võiks uhke olla, kui nende muusikaline väärtus vähegi vastaks sellele suurele arvule. Kahjuks ei ole aga seda mitte, vaid sellest suurest laulude hulgast võime leida ainult mõne üksiku, millel püsiv väärtus, kuna rõhuvalt suurem enamus on muusikaliselt nii verevaesed, labased ja mittemidagi ütlevad, et nende ilmumata jäämisega poleks meie muusika mitte midagi kaotanud. Nähtavasti on Hermann heliloomist väga kergelt ja pealiskaudselt võtnud ning laulusid kui aritmeetika ülesandeid valmis meistertanud, ilma sisemise inspiratsioonita, meeletõusuta ja hingelise hoo- ta. Sellepärast otsime Hermann'i lauludest asjata lüürilist õrnust, elegeilist tundelikkust või hingeliste elamuste dramaatilist sügavust. Laul ei ole Hermann'ile sisemiste tunnete väljendajaks, vaid abinõuks, millega saab muresid eemale peletada ja rõõmust meelega luua, hõisata ning ilutseda. Seda iseloomustavad kujukalt, näiteks, niisugused laulud:

„Kui on inimesel häda, trallalla siis
hüüdku ta,
ei siis pane tähel seda, et ta võitleb
vaevaga“,

ehk „Tule nüüd, tule nüüd hõiskama“, või jälle „Oh laula ja hõiska, meil laulu- aeg on käes“ ja terve hulk teisi samasuguseid kergesisulisi laule. Osal niisugustest kergesisulistest lauludest on tunda lihtsa ja puhta

rõõmu helkimist ning vallatlevat ilutsemist, mis tegid need muusikaliselt vähenõudlikkudele hulkadele meelepäraseks. Peale eelnimetatute kuuluks sarnaste hulka pooleldi rahvalauludeks saanud „Süda tuksub tuks, tuks, tuks“, „Minge üles mägedele“, „Kui Kungla rahvas kuldsel a'al“ ja mitmed teised. Kaugelt suuremal osal puudub aga ka seegi meeldiv külg ja need on kuivad ja tuimad ning sageli isegi kuni labasuseni ulatavalt pealiskaudsed harmonisatsioonid, mida, arvatavasti, ükski koor pole kunagi ette kannud. Kuid Hermann'il on olnud ka üksikuid tõsise inspiratsiooni silmapilke, mil ta on loonud sügavatundelisi ja meeolurikkaid laule. Neist tuleks peamiselt nimetada üldiselt tuntud laulu „Isamaa ilu hoieldes“, milles peitub nii palju hingesoojust ja sisemist jõudu, et ka siis, kui Hermann oleks loonud ainult selle laulu üksi ja kõik teised jätnud loomata, ta nimele oleks olnud ikkagi kindlustatud jäädav koht muusika ajalukku, nagu R. Tobias selle kohta ütleb. Vaimulikkudest lauludest, mis tunduvad kogusummas paremad ilmalikkudest, oleks sarnase tõsise inspiratsiooniga loodud lauludest kõige pealt nimetada tema laialt tuntud „Troosti laul“.

Hermann'i loomingut lähemalt vaadeldes paistab silma, et sellel puudub iseseisev individuaalne ilme ja omapärase juon. Hermann'i juures pole märgata püüetki leida mingisugust omapärast koloriiti, nii kui seda nägime Kunileidi ja osalt ka Thomsoni juures, vaid ta komponeeris saksa laulude val-

mis eeskujude järele ja, järjekult, ka samasuguses saksapärases vaimus. Kuigi see meie rahva muusikalise maitse saksapärasutamist edendas, ei või seda siiski panna Hermann'ile otsekoheseks süüks, sest tol ajal oli terve meie vaimline elu nii tugevasti saksa mõju all ja rahvuslise omapära tunne pika orjapõlve tõttu nii nõrgastatud, et praktilisel tegutsemisel satuti saksa mõju alla ka siis, kui rahvuslise omapära tähtsust teoreetiliselt aimati. Ja teoreetiliselt aimas ka Hermann seda ja kirjutas isegi sellest sageli oma „Laulu ja Mängu lehes“, — praktiliselt oli ta aga täiesti tolleaegse „ajavaimu“ kütkes ja ei suutnud sellest kuidagi vabaneda. Kunileidil ja Thomsonil oli vähemalt Zimse hea kasvatusline mõju, mis neid juhtis rahvuslise omapära otsimisele muusikas, — Hermann'il aga, kui iseõppijal, puudus sarnane kasvatusline mõju täiesti ja iseõppimise teel omandatud teadmised olid selleks liig kasinad, et seda teha omal algatusel, olgugi, et see oleks võinud olla temal kui esimesel rahva viiside kogujal ja harmoniseerijal, märksa kergem kui Kunileidil ja Thomsonil, kes rahvalaulu põhitooni ainult umbkaudu võisid aimata. Kuid olgugi, et selles, mis Hermann loonud, on väga palju pinnapealset ja võõramaigulist, on see ikkagi tulnud oma rahvast tõsiselt armastava mehe südame soojusest ja otsekohesest soovist talle midagi anda, sest teisi andjaid tol ajal peaaegu ei olnud. Ja see vabandab nii mõndagi nõrkust ja puudust ta loomingus. (Järgneb.)

Muusikalisest mälust.

Prof. P. Ramul.

Psühkoloogia õpetab, et mälu pole mitte ühtlane, kõigile inimestele omane omadus, olgugi mitmesugusel astmel ja mitmesuguse jõuga; on olemas vaid üksikud mälu kujud. Tehakse vahet järgmiste tähtsamate mälu liikide vahel: üheltpoolt mekaaniline ning loogiline — üldised liigid, teiselt poolt motoorne (muskeliigutuseline), optiline, akustiline ning segamälu — erilised liigid.

Mekaanilise mälu tegevus muusikas seisab igasugu helikombinatsioonide või rühmituste, näiteks helide järjestiku (viisi ning kaasmängu), käte ning sõrmede liigutuste ja noodimärkide asukoha meelespidamises. Mekaanilise mälu eristava joonena esineb ju-

huslikkus; siin puudub teadlikkus, ja selles peitub mekaanilise mälu muusikas tarvitamise suur pähe. Muusikuid, kes kasutavad seda mäluliiki, varitseb iga silmapilk peatamajäämise hädaoht; ja tõepoolest tekivadki pea igas taktis seisakud ning ebatasasused. Olgu küll, et tegelikult mekaanilisel mälu on ja saab alati olema teatav tarvitatus muusikas, siiski peab teadlik meelespidamise meetod välja tõrjuma mekaanilise meetodi, mis ka kahtlemata sünnib. On teada, et käsikäes vaimlise arenemisega mekaanilist mälu ikka enam ja enam välja tõrjub loogiline ehk teadlik meelespidamine.

Loogiline mälu muusikas seisab, vastuoks mekaanilisele, samade rühmituste

süsteemaatilises ja teadlikus meelepidamises, milledest oli jutt mekaanilise mälu defineerimisel, nagu näiteks helide järjestik, käte ning sõrmede liikumine, noodimärkide asukohad. Loogilise mälu tarvitades analüüsitakse ning süstematiseeritakse tähelepanelikult kõik kuuldav, katsutav ja nähtav ning viiakse ühendusse sellega, mis me olime teadlikult omandanud juba varemalt. Mida kõvemini, õpetab psühholoogia, on käsitatav aine seotud seemise loogilise ühendusega ja mida tugevamalt ta assotsieerub meie meele muu sisuga, seda kergemini ta omandatakse ning seda kindlamalt ta jääb meele. Kiireks ja põhjalikuks päheõppimiseks loogilise mälu abil soovatakse muusikalis-teoreetiliste ainete, eriti harmoonia ning vormiõpetuse uurimist, kus me tutvuneme üheltpoolt viisiga ja teda saatva kaasmänguga — harmooniaga, teiselt poolt kogu helitöö ja tema üksikute osade ehitusega. Loogilise mälu olemasolu õpilasel väljendub kõige sagedamini tema kriitilises suhtumises kõige sellele, mida ta leiab helitöös, näiteks igasuguste küsimustega kompetentsete isikute poole pöördumises, raamatute lugemises, katseis antud küsimust selgitada mitmesuguseist seisukohtadest.

Motoorne (muskel-liigutuseline) mälu muusikas seisab nende tundmuste meelepidamises, mis johtuvad mitmesuguste tehniliste võtete sooritamisel. Mängul keelpillidel ja klaveril seisab motooriline mälu igasuguste kätes esile tulevate tundmuste meelepidamises, laulmisel aga — häälepaaltes esinevate tundmuste meelepidamises. Motoorse mälu tõttu on muusikuil võimalik orienteeruda kõige keerulisemais tehnilistes

passaashides, neil on võimalik ruttu leida nõuetavaid nootiseid ning kohaneda igasuguse seisukordades. Et kiiresti ning põhjalikult pähe õppida motoorse mälu abil, soovatakse tutvuneda igasuguste tehniliste võtetega ühenduses vastavate tundmustega käes või häälepaaltes. Motoorse mälu olemasolu tundemärgiks õpilasel on kindel ning ühetasane tehniliste passaashide sooritamine. Motoorne mälu ei luba seisakuid kiireis passaa-shides; passaashide ebapuhas sooritamine on muil põhjustel võimalik, kuid igatahes sooritatakse need passaashid tänu motoorsele mälule, kindlalt ning peatusteta. Motooriline mälu ühenduses puudutusmäluga, on tugevasti arenenud pimedail muusikuil. Nii-suguse mälutüübi tähelepanud näitena võime nimetada meile isiklikult tuttavat pimedat pianisti ja ühtlasi ka viiulimängijat Vladimir Beljajevit Moskvas.

Optiline mälu muusikas seisab peaaegjalikult noodimärkide asukohtade meelepidamises silma abil. Optilist mälu tarvitades me ei kujuta endale ette mitte heliteost, mis meie kõrvus ei kõla, vaid ainult nooditeksti. Optilisel mälul on muusikas võrdlemisi väike tegevusala; see selgub juba asjaolust, et muusika ei ole mitte silma, vaid kõrva jaoks. Optilise mälu arenemine oleneb peaaegjalikult tähelepanu suurusest muusikapala õppimisel. Et kontrollierida õpilase optilist mälu, võib teda lasta üles otsida noodist üksikuid momenta sooritatavast palast. Kui õpilane leiab ruttu tekstis vastavad kohad, siis on selge, et ta arvestab optilise mäluga; ümberpöörduvalt, kui õpilane ei leia kergesti nõuetavaid kohti tekstis, siis, loomulikult, kasutab ta vähe seda mäluliiki. (Järgneb.)

Uued professorid Tallinna konservatooriumis.

Oma lühikese eluea peale vaatamata, on Tallinna konservatoorium suutnud seni muusikalise hariduse levitamise alal õige palju ära teha. Eriti suurt edu võib märgata viimasel ajal, kus konservatooriumi eesotsas seisab silmapaistvate organiseerimiskogemustega prof. J. Tamm ja kus senisele kõrgemale muusikakoolile anti täielikud konservatooriumi õigused. Seni tehtud töö viljakus väärib seda enam tähelepanu, et seda on tulnud teha ja tuleb ka praegult jätkata, äärmiselt kitsastes oludes ning rasketes majanduslikkudes tingimustes. Seda kõrgemalt tuleb siis hinnata neid inimesi, kes nendes rasketes tingimustes on suutnud oma püsivusega, energiaga ja aatelse andumusega oma raskele ja närveväsitavale muusikõpetaja kutsele, saavutada nii häid tagajärgi.

Konservatooriumi kunstinõukogu on seda tööd vääriliselt hinnanud ja oma viimasel koosolekul omu paremad õppejõud, senised vanemad erianete õpetajad Raymond Bööcke (cello), Artur Kappi (kompositsioon), Johannes Paulseni (viul), Peeter Ramuli (klaver) ja August Topmani (orel) professoriteks, ja senised nooremad õpetajad Sofie Heinrichsi (klaver) ja Nikolai Sternbergi (laul) vanemateks õpetajateks ülandanud. Ülendamise otsuse kinnitas haridusministeerium, millest ministeeriumi esitaja hra G. Ney teatas pidulikult „Estoonia“ kontsertsaalis korraldatud konservatooriumi õpalaste õhtul, kus esinesid uute professorite õpalased. Kinnitamise teade võeti rohkearvulise auditoo-

riumi poolt elavate kiiduvaldustega vastu ja uutele professoritele korraldati tormiline ovatsioon. Varem oli konservatooriumis kolm professorit, nimelt direktor Jaan Tamme, ja klaveriõpetajad Theodor ja Artur Lemba'd.

Raymond Bööcke

on sündinud 20. aprillil 1871. a. Pärnus. Juba sealse gümnaasiumi õpilasena näitas ta häid võimisi lapseast armsaks saanud tundeliku instrumenti — cello — valitsemises ja suurt armastust muusika vastu üldse, nii, et otsustas viimast omale elukutseks valida. Ja 1888. a. gümnaasiumi kursust lõpetades astuski Peterburi konservatooriumi kuulsa prof. A. Vershbilovitschi celloklassi, mille lõpetas 1893. aastal. Selle järelle töötas kuni 1896. aastani Kaasanis Gummerti muusikakoolis. 1897. a. kutsuti ta Riia muusikakooli celloõpetajaks ja ajutiselt inspektoriks, kuhu jäi kuni 1900. aastani. 1918. a. asus Peterburi ja astus vene keiserliku õuorkestri liikmeks ning töötas samal ajal Peterburi Muusikainstituudis ja E. Raphofi muusikakursustel celloõpetajana. 1916. a. kutsuti ta Odessa konservatooriumi cello professoriks, kuid sõja tõttu ei saanud aga sinna asuda.

1919. a. tuli kodumaale ja on sama aasta sügisest peale Tallinna kõrgemas muusikakoolis, praeguses konservatooriumis celloõpetajaks.

Prof. Raymond Bööcke.

Suurepäralise cellokunstnikuna on Bööcke väga palju kontserteerinud Vene- ja väljamaa suurlinnades ja viimasel ajal ka kodumaa linnades ning igal pool suure edu ja üldise tunnustuse osaliseks saanud.

Artur Kapp

on sündinud 28. veebruaril 1878. a. Suure-Jaanis, Viljandimaal köstri pojana. 1891. aastal, s. o. 13-aastase „imelapsena“ astus Peterburi konservatooriumi prof. L. Homiliusi oreliklassi ja hiljem prof. Rimski-Korsakovi kompositsiooniklassi

Prof. Artur Kapp.

õpilaseks. Oreliklassi lõpetas 1898. ja kompositsiooniklassi 1900. aastal, mille järelle kontserteeris Vene-, Soome- ja kodumaal. 1904. aastal kutsuti ta Astrahani Vene Muusikaseltsi muusikakooli direktoriks, kuhu jäi kuni 1920. aastani. Nimetatud aastal opteerus kodumaale ja hakkas Tallinnas „Estoonia“ teatri ooperi ja sümfonia kontsertide juhatajaks. Samal ajal kutsuti ta Tallinna kõrgema muusikakooli, praegusesse konservatooriumisse spetsiaal teooria õpetajaks, kus seniajani hea eduga töötanud. Kõige selle kõrval on Kapp andeka heliloojana loonud hulga helitöid, neist viimasena sümfonia, mis tuleb „Estoonias“ eri-ettekandele novembrikuu keskel A. Kapp'i 25-aastase ametijubeli puhul.

Johannes Paulsen

on sündinud 13. veebruaril 1879. aastal arsti pojana. Õppis Tallinnas gümnaasiumis ja astus selle järel Moskva konservatooriumi prof. Hrimali viili-

klassi ja prof. Tanejevi teooria klassi. 1905. a. lahkus revolutsiooni pärast Moskvast ja õppis nimet. aasta suvesemestril Münchenis prof. L. Thuille juhatusel kompositsiooni. Tuli äga varsti Moskvasse tagasi ja lõpetas sealse konservatooriumi 1907. a.

Prof. Johannes Paulsen.

hõbeaurahaga. Selle järele tegutses kuni 1911. a. Moskvast viiulivirtuoosina ja -õpetajana ning koorijuhina ja oli ühtlasi sealse vene keiserliku muusikasealtsi keelpillide kvarteti liige.

1911. a. sõitis stipendiaadina Viini, kus lõpetas dirigendiklassi kaheaastase kursuse muusika- ja kunstide akadeemias. 1914. a. asus lõpuliikult Tallinna elama, kus on hea viiuliõpetajana, -solistina ja dirigendina (1919. a. suvel „Estonia“ sümfoonia orkestri juhina) üldiselt tuttavaks saanud. Suurem osa meie noorematest viiulimängijatest on Paulseni õpilased olnud. Konservatooriumi õppejõuks on ta selle asutamisest, s. o. 1919. aastast saadik, kus andeka ja hoolsa viiuliõpetajana ja orkestriklassi juhatajana on võitnud üldise lugupidamise.

Peeter Ramul

on sündinud 7. septembril 1881. aastal Pärnumaal, Lelle vallas. 1901. a. lõpetas gümnaasiumi Tartus. Gümnaasiumi lõpetanud astus Moskva ülikooli õigusteaduse fakulteeti, mille lõpetas 1906. aastal. Kuid seaduseraamatu kuivad paragrahvid ei suutnud muusikaarmastajale nooremehele küllalt rahuldust pakkuda, ja ta jättis selle elukutse kõrvale ning andus täielikult muusikale, lõpetades 1911. a. Moskva konservatooriumi prof. A. Goedike klaveriklassis. Peale

selle täiendas end klaverimängus prof. Pembaueri juures Leipzgis ja kuulas läbi spetsiaalklaveriliteratuuri kursuse prof. Reisenaueri juures. Selle järele oli klaveriõpetajaks Moskvast Nikolai instituudis ja 1913.—1920. aastani muusika-inspektoriks Tambovi instituudis ja riigi muusikakooli asedirektoriks. Peale pedagoogilise tegevuse on tuntud hea muusika-kirjanikuna, muu seas on ka meie lehe alaliseks kaastööliseks. Tema kirjutatud muusikateaduslikkudest raamatutest väärib erilist tähelepanu teos „Die psücho-physischen Grundlagen der modernen Klaviertechnik“, mis ka väljamaa eriteadlaste kiitvate arvustuste osaliseks saanud. On väljamaa muusikakongresside alaline liige ja mitme muusikasealtsi kaastegelane.

Tallinna konservatooriumi õppejõuks on 1920. aastast peale.

Prof. Peeter Ramul.

August Topman

on sündinud 11. juulil 1882. aastal Raplas, Harjumaal Vahastu köstri pojana. Muusikalise hariduse omandas Peterburi konservatooriumis, kus lõpetas oreliklassi 1904. a. ja kompositsiooni klassi 1911. aastal. Oreliklassi lõpetanud, asus 1904. aastal Tallinna, kus on senijani väsimatult tegev olnud nii orelivirtuoosina ja koorijuhina kui ka muusikaõpetajana. Orelivirtuoosina on ta annud lugemata hulga kontserte üle terve kodumaa ja muusikaõpetajana tuhandetele õpilastele teed näidanud muusika ilu- ilma. Eriliselt hinnatav on aga tema töö koorilaulu

arendamise alal. Esiteks väikese erakooriga alates rajas ta seal ja hiljem Kirikliku Muusika osakonna segakoori juhatahes viis selle koori võimised ja ühes sellega meie koorilaulu kultuuri ennenägematule kõrgusele, õhutades selle eeskujuga ka teisi laulukoore samaseid puhtkunstilisi põhimõtteid oma töö aluseks võtma.

Tallinna konservatooriumi õppejõuks astus ta 1919. a., esiteks harmoonia-, instrumentide õpetuse- ja muusika vormiklassides ja hiljem orel- ja keskkooli muusikaõpetajate eriklassides ja muusikaajaloo klassis. Orelklassist saatis ta tänavu kevadel kaks lõpetajat noorte kunstnikkudena välja.

Tervitame omalt poolt uusi professoreid südamest ja soovime, et neil jatkaks veel paljuiks paljuiks aastaks seda püsivust ja energiat, millega nad on seni töötanud meie muusika kultuuri tõstmiseks.

Ütlusi ja arvamisi muusika kohta.

Philosophus.

Kõigil muusikuil on sõprade keskel viibides see viga, et nad kunagi ei hakka laulma kui palutakse, käskimata lauldes aga ei taha nad kuidagi lõpetada.

Quint. Horatius Flacc., Sat. umb. 35 e. Kr.

*

Ilusamaid ja suurepärasemaid Jumala andeid on muusikas. Saatan on talle väga vaenulik, sest temaga aetakse ära paljud kiusatused ja kurjad mõtted.

*

Muusikat olen alati kalliks pidanud. Kes seda kunsti oskab on hääd tõugu — kõlges osav.

Dr. Martin Luther. Lauakõned ehk Colloquia. (1566) nr. 68. Lauakõned muusika üle. § 1. Muusika kasust ja jõust.

*

Kui kannatuste raskel survel kartlik süda hakkab nõrkema, oskab muusika oma hõbekõlaga abirikhalt neile vastu panna.

William Shakespeare. Romeo ja Julia (1593).

Prof. August Topman.

Konstantin Tüرنpu suureviisiline austamine.

(K. Tüرنpu 60-da sünnipäeva puhul 24. skp. „Estonia“ kontsertsaalis korraldatud pidulik kontsert-aktus.)

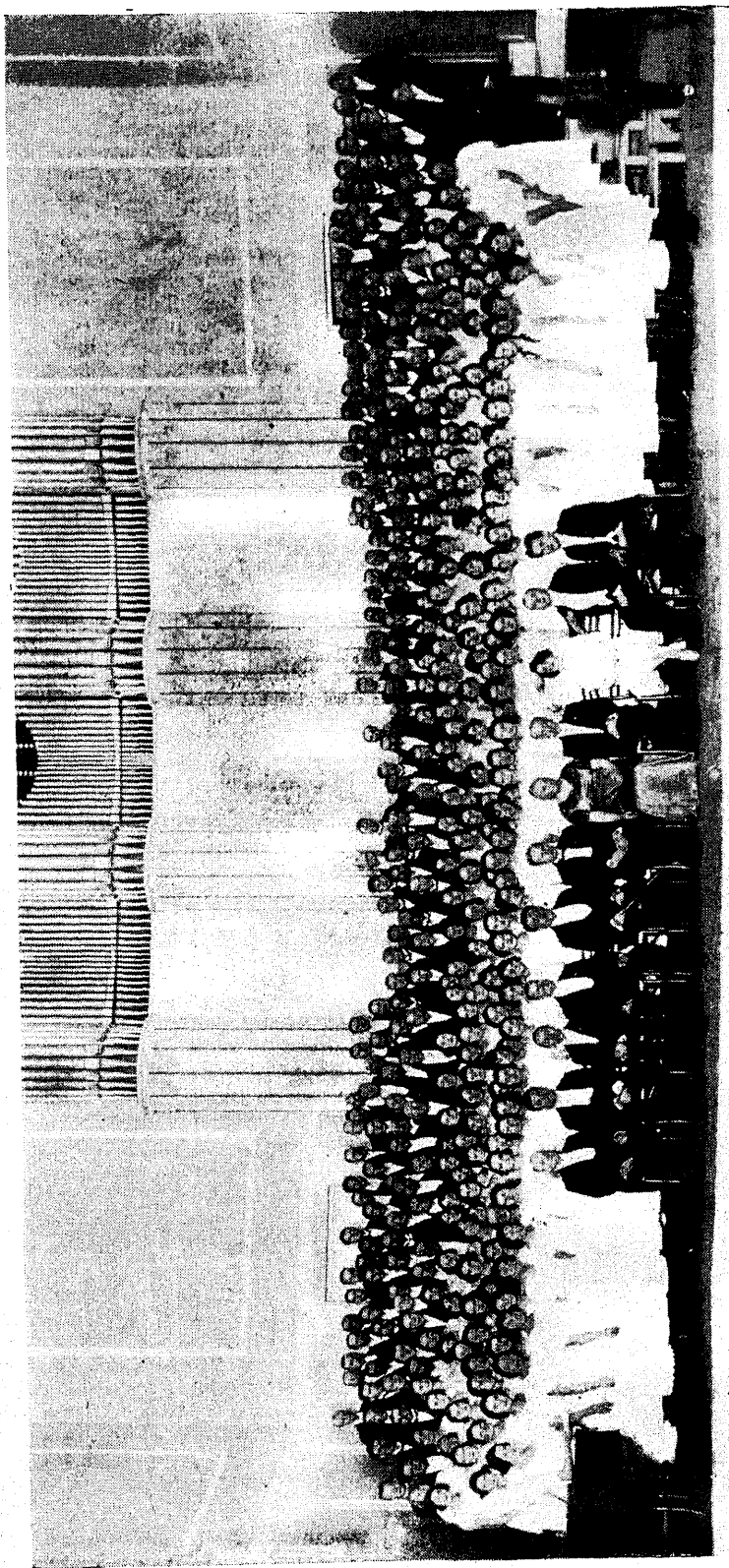
Lauljate Liidu poolt 24. skp. „Estonia“ kontsertsaalis korraldatud kontsert-aktus kujunes hiljuti 60-aastaseks saanud helilooja ja koorijuhhi K. Tüرنpu elutöö suureviisiliseks austamiseks. Muusikaarmastajate ringkondade lugupidamine elatanud juubilari vastu on, nähtavasti, nii üldine, et tung nimetatud kontserdile oli ennenägemata suur: juba päev enne kontserti olid kõik pääsetähed müüdnud, nii et kõik hiljemaks jääjad (ja neid oli väga palju) pidid tühjalt koju tagasi minema, sest ilma nendetagi oli „Estonia“ avar saal viimase võimaluseni täidetud.

Auvõrastena olid ilmunud juubilarile oma austust avaldama riigikogu esimees A. Rei, riigivanema esitajana välisminister A. Birk, siseminister K. Einbund, Läti saadik J. Seskis, Ungari saadik dr. Jungert, pea kõik juubilari ametivennad-muusikud, kelle hulgas võis silmata Miina Hermannit hõbedast pead, paljude lauluseltside esitused ja rohkest teisi, kuna eesti lauljaskonna esitajatena on

väljas kõik Tallinna suuremad ja paremad laulukoorid, kes Lauljate Liidu liikmeteks, nimelt Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor, Estonia Muusika Osakonna segakoor, Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor, Rahvaülikoolide Seltsi segakoor ja ühendatud koorides veel Noorte Ühing „Koidu“ segakoor, et juubilari lauluga austada.

Kell 8 asub lavale Koolinoorsoo laulukoor, kuna saali kesktee ääre joonduvad kahte sirsse ritta Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori lauljate soliid- sed kogud, seljas laimatud frakid, vasakul käel koort vormmütsid, moodustades kaks kaunist auvahtide spaleeri. Varsti selle järele ilmub saali peauksel nähtavale juubilari K. Tüرنpu ühes abikaasa ja lastega ja sammub Lauljate Liidu juhatusel liigete saatel auvahtide ridade vahelt läbi. Teda võtavad vastu publiku tormilised ovatsioonid, mis ei taha vaikida. Lava ees tervitavad juu-

Hellooja ja koorijuhi KONSTANTIN TÜRNPÜ 60-da sünnipäeva puhul „Eestoonia“ kontsertsaalis 24. okt. s. a. korraldatud pidulik kontsert-aktus.

Laval ühendatud koorina Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor, „Eestoonia“ muusika osakonna segakoor, Tallinna Kooli- noorsoo Muusika Ühingu segakoor, Rahvaulikoolide Seltsi segakoor ja Noorte Ühing „Koidu“ segakoor.

Esireas istuvad vasakult paremale: L. L. juhatusel liige **A. Dreverik**, E. M. O. koorijuhataja **J. Aavik**, L. L. juhatusel liige **J. Mülber**, L. L. juhatusel liige **M. Kippert**, üldkoori juhataja **A. Kasemets**, L. L. abiesimees **A. Oinas**, helilooja **Miina Herman**, juubilar **K. TÜRNPÜ**, solist **Oiga Mikk-Krull**, Koolinoorsoo M. Ü. koorijuhataja **A. Krull** ja Rahvaulikoolide Seltsi koorijuhataja **T. Vettik**.

bilari kaks teise tütarlaste gümnaasiumi õpilast, kus juubilar olnud lauluõpetajaks selle kooli asutamisesest saadik, ja ulatavad talle veripunase lillekimbu. Liigutatult tänab hallpea kasvataja oma noori austajaid.

Kontsert-aktuse ametliku osa avab A. Kasemets lühikese kõnega, milles annab ülevaatliku pildi juubilarilari senisest tööst meie muusika põllul.*).

Kõnele järgneb kontserdi osa, mis koosneb ainuüksi juubilarilari helitöödest. Selle avab Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor A. Krulli juhatusel lauludega „Üürike“ ja „Ei mu ole isamaja“. Selle järele laulab A. Arder kaks õrna laulu: „Igatsus“ ja „Tasa, tasa, tuulekene“. Kolmandaks esineb Rahvaülikoolide Seltsi segakoor T. Vettiku juhatusel lauludega „Nõmmelill“ ja „Kevade tunne“. Kõik ettekanded võeti suure vaimustusega vastu. Publiku vaimustus tõuseb aga oma haripunktkini, kui lavale ilmub kulupea juubilar oma laialdase kuulsusega Meestelaulu Seltsi meeskooriga. Ettekantud lauludest: „Meil aiaäärne tänavas“, „Talvine õhtu“ ja „Mul lapsepõlves rääkis“, mis kuuluvad paremate hulka Tüürpu loominguks, tuleb kooril kaht viimast publiku tormilisel nõudel korrata.

Eeskava esimese osa lõppedes algavad tervitused. Esimesena teeb seda riigivanema ja vabariigi valitsuse nimel välisminister A. Birk ja annab juubilarile üle ümbriku riigivanema kingitusega.

Teisena tervitab haridusministri ja haridusministeeriumi nimel ministeeriumi kunstiosakonna juhataja G. Ney.

Lauljate Liidu nimel tervitab ja annab aadressi Liidu abiesimees A. Oinas ning teatab ühtlasi, et Lauljate Liidu juhatus on otsustanud juubilarilari nime jäädvustamiseks asutada Tallinna Konservatooriumi kompositsiooni klassi juure K. Tüürpu nimelise stipendiumi ja käesoleva kontsert-aktuse puhta ülejäägi tervena selle stipendiumi fondiks annetada. Selle teadaande võtab publik tormilise ovatsiooniga vastu.

Järgmisena tervitab Tallinna Konservatooriumi kunstinõukogu nimel prof. J. Tam ja annab üle kauni aadressi.

Siis tulevad laulukooride tervitused. Esimesena teeb seda kõigi kontsert-aktusest osavõtjate kooride nimel pr. Ainomäe ja annab nende ja „Lootuse“ koori ühise kingitusena juubilarile üle kauni hõbedaga kaunistatud kristallist veiniserviisi ning E. M. O. koori poolt veel kimbu lilli.

Tallinna Meestelaulu selts austab oma kauaaegset maestrot suurepärase loorberi pärjaga ja kinnise pakikesega, mille sisu jääb publikule saladuseks. Kallihinnalise kullast kingituse andis selts oma maestrole juba varem üle.

Saksa meeskoor „Liedertafel“, keda juubilar juhatanud üle kolmekümne aasta, annab juubilarile oma esimehe Jakobsoni kaudu suure kristall-hõbedase kannu.

Miina Hermannilari lauluseltsi esitaja O. Reintal teatab tervitades, et selts on juubilarilari valinud oma auhikimeks ja annab juubilarile üle pergamendile kirjutatud sellekohase akti.

Veel järgnevad tervitused Tallinna Niguliste lauluseltsilt, Koolinoorsoo Muusika Ühingu, Lauljate Liidu Tartu osakonnalt ja Tallinna linna esimese tütarlaste gümnaasiumi õpilastelt.

*) A. Kasemetsa kõne on teisel täielikult ära toodud.

Telegrammidega tervitavad Soome saadik Holsti, Läti saadik Seskis, Tallinna linna Uuesson, kindral Tõnisson, A. Läte, J. Simm, L. Neumann, J. Paulsen, prof. Adamson ja paljud teised isikud, asutused, organisatsioonid ja laulukoorid.

Tänuna tervituste ja austuste eest laulab Meestelaulu Seltsi meeskoor juubilarilari juhatusel tervituste lõppedes oma moto: „Eesti laul ja eesti meel, truuks teil jääme eluteel!“

Kontserdi teises osas esines Estoonia Muusika Osakonna segakoor J. Aaviku juhatusel lauludega „Eestimaa, mu isamaa“ ja „Troost“, mis juubilar alles hiljuti loonud ja mis nüüd esimest korda ettekandele tulid. Selle järele laulis pr. O. Mikk-Krull suure soojusega kaks soololaulu: „All hauas — sinuga“ ja „Üks aimus kord“ ning lisapalaks „Kus viibid sa“.

Kokkuvõetult võib K. Tüürpu aupäeva muusikalist osa kõigiti hästi kordaläinuks pidada. Kõik koorid ühes oma juhatajatega olid oma ülesannet väga tõsiselt võtnud ja kontserdile hästi ettevalmistatult ilmunud, et lugupeetud juubilarile üles näidata oma sügavat austust sel kaunile teel, mil seda võtavad teha tõsised lauljad, nimelt kauni laulu kaudu. Ja mehele, kes terve oma elu on ainult head laulu teinud, on sarnane austamine suurimaks austuseks. Seda tundis ka publik, kelle soe vaimustus iga laulu ettekannet saatis.

Suurepäraseks finaalsiks sellele kaunile kontserdile oli ühendatud kooride laulu A. Kasemetsa juhatusel. See ei olnud lihtne mass-laul, nii kui ühendatud kooride laulu on harjutud tavalt võtma, vaid dünaamiliselt paenduv, muusikaliselt viimistletud ja distsipliinilt täpne koor, mille massiivne ja võimas kõla mõjus otse hingehaaravalt, eriti lauldes „Mu Eestimaa“ ja „Valvur“, mida tuli publiku kõige kõrgemale kraadile tõusnud vaimustusel korrata.

See oli vääriiline lõpp sellele ilusale õhtule, mis oli täis tõise vaimustuse tuld ja sügava austuse puhanguid vana muusikaveteraani suure elutöö vastu.

Meie lõpetame sooviga, millega A. Kasemets oma kõne lõpetas, et see üksmeelne austus, mis terve rahvas lugupeetud juubilarilari vastu tunneb ja mille clayaks väljendajaks oli kõneall olev aupäev, aitaks ta senist vaimujõudu ja tööenergiat õitsel hoida veel paljuiks, paljuiks aastaks.

— dt.

Võtan vastu tellimisi kõiksuguste

puhk- ja keelpillide peale.

Hinnad 25—50% odavamad kui mujal Eestis, on põhjendatud: 1. Olles muusika sõber — püüde odava hinna läbi muusikale laialist pinda võita. 2. Et Kuresaares odavamad ärikulud. 3. Olemas kõige odavama muusikariistade vabriku ainuesitus.

Tagatiseks tellijaile on Kuresaare Eesti Ühigümnaasiumi uute tellitud puhkpillide jne., mahe toon, kerge mäng ja hää kooskõla.

Intoneeritud ja hääldeseatud tõmbetuulega harmooniumi keeled 225 mk. okt.; tselluloid klaviatuurile 60 mk. okt. ja kõik teised ehitustarbed.

M. TREY, k/m. „Estoonia“ Kuresaares.

Kontsertide ülevaade.

Prof. P. Ramul.

Võrreldes tänavusi orkestrikontserte ja ooperi ettekandeid möödunud aastaga, on märgata tuntuvat pööret paremuse poole. Selleks mõjusid kaasa kõige pealt tööjaotud dirigentide vahel: ühelt poolt orkestrikontserdid (J. Aavik), teiselt poolt ooper ja opereti (R. Kull). Arusaadav, et ühel orkestrijuhil võimata on teha kõike, võrdlemisi keerulist, tööd, vaatamata hoolikusele ja kogemustele. Selle ülesannetes jaotuse tagajärjed on osalt juba märgatavad nii kontsertide, kui ka ooperite juures.

Edasi on orkestri kontserdid jaotatud kahte ossa: sümfoonia kontserdid spetsiaal eeskavaga ja rahvakontserdid rohkem kergema sisuga. Üldjoontes on väljatöötatud ja teatavaks tehtud 12-ne käesoleva hooaja jooksul korraldatava sümfoonia kontserdi eeskavad. Kavva on paigutatud rida sümfooniaid, millised võimaldavad tutvumist sümfoonilise muusika üldise arenemiskäiguga romantikute, programm-muusikute, uusklassikute, eesti, soome, läti, poola, prantsuse ja vene autorite juures. Külalistena on palutud kontserte juhatama Kajanus (Soome), Glasunov (Vene), Mlynarski (Poola), Reiters (Läti) ja siinsed dirigendid (Eller, Kapp, Krull, Kull ja A. Lemba). Orkester täiendati värske teatavate jõududega, nii et mängijate arv ulatab nüüd 55-ni. Laiemale hulgale pakuvad huvi ajalehis kontsertide eel ilmuvad pikemad märkused. Publiku huvides seati sisse abonementkaardid kahe seeria sümfoonia kontsertide peale, kumbagis 6 kontserti.

Eeldame, et ka ooperi ja opereti kohta on samasugune kava välja töötatud. Kahjuks ei ole aga seda avalikult teatavaks tehtud.

Käesoleva hooaja kahe esimehe kuu jooksul lavastati kaks uut ooperit: „Evangeelimees“ ja „Lendav Hollandlane“ ning operetti „Arm lumes“. Korra varem lavastatud ooperid: „Pajazid“, „Cavalleria rusticana“ (Talupoja au), „Aida“ ja „Faust“. Praegu lavastatakse ooperit „Pada emand“.

Esimene sümfoonia kontsert pühendati programm-muusikale. Eeskavas kolme voolu esitajad: fantastiline kolorist — Berlioz, paatoslik Liszt ja dramaatiline Wagner. Juhatas J. Aavik — hea muusik, terve muusikalise maitsega. Tema tehnilised võtted on võrdlemisi lihtsad. Välistes liigutused tagasihoidlikud kuid kindel käsi. Ansambli huvides võib olla oleks soovitatav enam rõhutada rütmi ja täpsemalt välja tõsta takti tugev osa. Eriliselt tarvilik on see puupuhkepillide käsitamisel. Üldiselt püüab ta kinnipidada parituuri tekstist, enam vähem tagasihoidlik isiklikus tõlgitsemises. Ettekantuist õnnestusid võrdlemisi kõige paremini „Bacchanale“ Wagneri ooperist, „Tannhäuser“ ja Berlioz'i uvertüür „Kuningas Liir“, Liszt'i „Eelmängud“ aga vähem. Solistina esines — Borovski, hiilgavalt ettekandes kahte klaverikontserti: Bach'i oreli kontsert Busoni seades ja Liszt'i klaverikontsert. Meile isiklikult pakub erilist huvi esimene neist.

Teine sümfoonia kontsert koosnes uueksa kooli mitme voolu esitajate töist. Kavvas uusklassikute kooli rajaja Brahmsi tööd (II klaveri kontsert), kontrapunktilist Max Regeri (variatsioonid ja fuuga teema peale Mozarti sonaadist) ja saksa impressionismi esitaja Richard Strauss (sümfooniline poeem „Don Juan“). Eeskava oli sisukas ja väga huvitav. Kahetsemisväärt, et publik

sellastest kontsertidest leigelt osa võtab. Kontserti juhatas J. Aavik. Ettekanne kindel ja läbimõeldud. Kõige rohkem õnnestus M. Regeri variatsioonide ettekanne. Solistina esines Hermann Biek, kes kandis ette Brahmsi B-dur klaverikontserdis väga hästi nii muusikaliselt kui ka tehniliselt, esitledes end soliid pianistina ja stiilse ettekandjana.

Rahvakontserte on seni korraldatud kuus. Mõned neist olid kavade poolest stiilselt kokkuseatud. Nimelt kontserdid, mis pühendati soome, skandinaavia ja eesti muusikale. Teised kandis sega iseloomu. Juhatas J. Aavik ja külalistena Biek, Paulsen ja Krull. J. Aavikust kui dirigendist kõnelesime juba. Siin õnnestusid temal rohkem Järenfeldti sümfooniline poeem „Korsholm“, Sibeliusi „Finlandia“ ja Griegi „Sümfoonilised tantsud“. Biekil on dirigeerimise alal nähtavasti vähe praktikat olnud. Kokkumängu saavutamiseks ei ole tema käel täit kindlust. Ettekantuist õnnestusid temal kõige enam katkendid Rimski-Korsakovi „Kuldkuukesest“ ja Tšaikovski „Eleegia“. Paulsen on arenenud muusik. Üldiselt on tema ettekanne akadeemiliselt tagasihoidlik. Sellepärast ka arusaadav, et temal kõige rohkem, õnnestuvad klassikute tööde ettekanded, nagu Beethoveni „Leonora III“. Krullil on dirigeerimiseks häid omadusi. Nähtavasti on ta omast tööst huvitatud. Hästi kandis ta ette Berlioz'i „Rooma Karnevali“. Solistidest oleks nimetada A. Arder (laul), pr. Lüdige-Sinkel (laul), O. Mikk-Krull (laul), R. Bööcke (cello) ja Pastuhov (klaver). Kõik mainitud solistid on meile juba tuttavad. Ainult Pastuhovi esinemine on uudiseks. Kandis ette Chopin'i. Temal on kerge tehnika, kuid vähe läbimõeldud ettekanne.

Ooperi alal kanti käesoleval hooajal uudisena ette Kienzli „Evangeelimees“. Sisu poolest on see traagiline, libretto võetud tegelikust elust. Vastupidi sisule on muusika üldiselt lüüriiline, osalt isegi sentimentaalsuseni mäge. Üldiselt ei ole see ooper mitte raske. Seetõttu oli ta ka hästi lavastatud. Peaosas (Mathias) mängis K. Ots. Tema hääl areneb ja täieneb ikka enam. Endine bari-toni tämbr on ajajooksul muutunud puht tenoriks. K. Vitol Johannesena kandis oma osa ette vastava dramatismiga. Võrdlemisi väikesed naisosad kandisid O. Mikk-Krull ja Veem-Romanova hästi ette. Laita ei või ka dekoratsioone ning kostüüme. Selle ooperi lavastamisel on näitejuht (Kompus) ja kontsertmeister (Mamontov) palju vaeva ja energiat kulutanud. Vaatamata sellele oli publik ooperi vastu väga tagasihoidlik. Mõne ettekande järele tuli ooper kavast määramatuks ajaks ära võtta. On ka arusaadav, sest selle ooperi valikut ei või pidada õnnelikuks nii muusikaliselt, kui ka lavaliselt.

Teise uudisooperi valikut sellevastu aga peab väga õnnelikuks nimetama. See on Wagneri „Lendav Hollandlane“. Ooperijõudude auks peab ütleva, et nad ooperi ettekandele valmistamisel palju on töötanud, ületades tagajärjekalt kõiki raskusi. Kõige pealt tuleks kiitvalt mainida kontsertmeisterit (Mamontovi) ja näitejuhti (Kompust), kellede õladel lasus

suurim osa tööst. Osalistest paistis silma kõige pealt A. Arder, kes hästi ette kandis Lendava Hollandlase kõlalisel ja rütmiliselt raske partii: eriti esimeses aktis. Kolmandas vaatuses oli märgata väsimust. Samuti hästi täitis oma osa B. Hansen Doland'ina, olles tüüpiline nii vokaalselt, kui ka lavaliselt. Omal kohal oli ka E. Iner — Senta osas. Tema tugev draamailine sopraan ja mäng vastasid täielikult oma osale. Eriti elav ja võluv oli ketramisistseen teises aktis. Koor kandis ketraja laulu ette väga armsalt. Orkester R. Kull'i juhatusel esines kindlalt ja ühtlasi tagasihoidlikult, et mitte soliste kinni katta. Kriipsutasime seda alla, sest Wagneril on raskuskeskpunkt nimelt orkestril. Halvad ei olnud ka Vahtrami

dekoratsioonid ja Oboljaninova kostüümid. Üldiselt jättis see ooper väga hea mulje, näidates, kui kaugele on arenenud ooperi käsitlemine meie kitsastes oludes.

Varem lavastatud ooperitest kanti käesoleval hooajal ette „Pajazid“. „Cavaleria rusticana“ (Talupoja au) „Aida“ ja „Faust“, millistes esines küllalisena Vitting oma veetleva ja tüüpilise tenoriga.

Solistide kontserte oli võrdlemisi vähe. Neist oleks nimetada Raatz-Brockmann (laul). Boroyksi (klaver) ja Laja (orel) kontserdid.

Üldse on Tallinna muusikaelu praegu väga elav. Esinevad peaaegu kõik kohapealsed jõud, välisjõud kahjuks aga vähe.

Eesti Lauljate Liidu osakonnad.

Eesti Lauljate Liitu kuuluvad üle saja laulukoori. Nende tegevuse ühtlustamine, juhtimine ja elustamine ainsast keskkohast — Lauljate Liidu asukohast Tallinnast — on võrdlemisi raske ülesanne ja ei anna, vaatamata jõudukulutavale tööle, tarvilikke tagajärgi. Lähema kontakti loomiseks laulu-muusikaühingute ja -seltside vahel asutataksegi Lauljate Liidu osakonnad. Osakondade tegevuse aluseks on osakondade kodukord, mis väljatöötati Liidu juhatuse poolt 1924. aastal. Kodukorra vaatas läbi Liidu nõukogu 15. veebruaril 1925 ja kinnitas Liidu volikogu 15. märtsil 1925.

Lauljate Liidu osakonna kodukord on järgmine:

§ 1. Lähema kontakti loomiseks laulumuusikaühingute vahel asutatakse Eesti Lauljate Liidu osakonnad.

§ 2. Osakonnad on kohalikkudeks keskkohadeks Liidu liikmelle ja Liidu otsuste täidesaatjaks kohtadel.

§ 3. Osakonda võib asutada igas maakonnas või tema osas, kus Liidul vähemalt viis liiget. Osakonda kuuluvad kõik selles piirkonnas asuvad Liidu liikmed.

Märkus: On Liidu liigete arv mõnes paigas vähem viiest, siis võivad need soovi korral oma äranägemise järele lähema Liidu osakonnaga ühineda, kui võimalus avaneb oma osakonna asutamiseks.

§ 4. Osakonna tegevus on rajatud Liidu põhikirjale ning juhitud Liidu otsustest.

§ 5. Liidu sihtide saavutamisel kuulub osakonna ülesannete hulka:

a) oma piirkonna laulu-muusikaühingute koondamine Liitu, nende tegevuse elustamine ja üldine juhtimine vastavalt kohalikkudele oludele;

b) maakonna laulupidude korraldamine Liidu põhikirja kohaselt (põhikirja §§ 40, 41 ja 42);

c) loengute ja kursuste korraldamine laulu-muusika ja koorijuhatamise alal;

d) Lauljate Liidu väljaannete levitamine.

§ 6. Osakonna tegevust juhivad osakonna nõukogu ja juhatus.

§ 7. Osakonna nõukogu moodustavad Liidu liigete asemikud Liidu volikogus (põhikirja § 17). Osakonna nõukogu käib koos vajaduse järele, kuid vähemalt kord aastas esimese kahe kuu jooksul. Nõukogu koosolekud on otsusvõimulised, kui neist osa võtavad vähemalt pooled nõukogu liikmed.

§ 8. Osakonna nõukogu ülesanneteks on:

a) osakonna juhatuse valimine;

b) osakonna tegevuskava, eelarve ja aruande kinnitamine;

c) maakonna laulupidude aja ja koha määramine, laulupidude põhijoonte eeskavade, eelarvete ja aruannete läbivaatamine — esitamiseks Liidu nõukogule;

c) maakonna laulupidude üldkoori juhtide kutsusumme.

§ 9. Osakonna nõukogu poolt vastuvõetud tegevuskava, eelarve ja aruanne saadetakse osakonna juhatuse poolt Liidu nõukogule hääkskiitmiseks.

§ 10. Osakonna nõukogul on õigus tarviduse korral osakonna liigetelt aastamaksu võtta, mis aga Liidu liikmemaksust suurem ei või olla (põhikirja §§ 13 ja 16-d).

§ 11. Osakonna täidesaatvaks organiks on osakonna nõukogu liigete keskelt üheks aastaks valitud vähemalt kolmeliikmeline juhatus.

§ 12. Osakonna asjaajamise revideerimiseks valib osakonna nõukogu ühe aasta päale kolmeliikmelise komisjoni.

§ 13. Lauljate Liidu nõukogul ja juhatusel on õigus igal ajal Liidu osakonna tegevust revideerida.

§ 14. Liidu osakonna tegevus lõpetatakse, kas Liidu nõukogu otsusel, või kui osakonda kuuluvate Liidu liigete arv langeb alla viit (§ 3). Osakonna tegevuse lõpetamise puhul antakse osakonna arhiiv ja varandus Lauljate Liidu juhatusele üle.

Esimene Lauljate Liidu osakond asutati 20. septembril s. a. Tartus. Asutamiskoosolekust võtsid osa järgmised Lauljate Liidu liikmed: 1. Tartu „Vanemuise“ muusika osakond, 2. Miina Hermannilauluselts, 3. Tartu Meestelaulu Selts, 4. Tartu Pauluse koguduse Muusikaselts ja 5. Väägvere laulu ja mängukoor.

Koosolekul võeti muudatusteta vastu Lauljate Liidu osakondade kodukord.

Lauljate Liidu Tartu osakonna ajutisse juhatusse valiti: J. Simm, F. Karlson, E. Kirs, O. Reintal ja K. Lubja.

Ajutisele juhatusele tehti ülesandeks kiire korras korraldada osakonna nõukogu valimisi ja algust teha 1926. a. suvel Tartus peetava maakondlise laulupeo eeltöödega.

Lauljate Liidu osakonnad kavatsetakse asutada lähemal ajal veel Võrus, kus asja algatajaks Võru Selts „Kannel“ ja Põltsamaal, kus algatajaks Põltsamaa Laulu ja Mängu Selts „Leelo“, milline praegu Viljandimaal üks elujõulisematest ja agaramatest lauluseltsidest.

Laulupeod ja laulupäevad 1925. aastal.

Tänavu suvel korraldati kaks maakondlist laulu- pidu — Haapsalus ja Võrus — ja 17 kohalikku laulu- päeva.

Alljärgnevas tabelis püüame anda võimalikult täpse ülevaate iga laulupeo ja -päeva osavõtjate arvust, mis teatud määral aitab iseloomustada üksikute kihelkondade ja maakondade muusikalist arenemist. Siin juures tuleb tähendada, et vastavate andmete saamiseks on olnud mõningaidki raskusi. Mitmed laulupäevi korraldanud seltsid saatsid oma aruanded alles mitmekordse meeletuletuse järele Liidule

ära, mõned pole seda aga veel seniajani teinud. Nende kohta käivad andmed on ajalehtede teadete järele märgitud. Andmed puuduvad täiesti Rapla kihelkonna II. laulupäeva kohta. Mitmekordse meeletuletuse peale saatis selle laulupäeva korraldaja — Rapla haridusselts L. Liidule andmeid ainult oma koori kohta, millel aga laulupäeva iseloomustamiseks puudub igasugune väärtus. Puudulikkude andmete asemele on tabeli lahtritesse punktid pandud. Ristidega (X) märgitud laulupäevade kohta käivad andmed on enam-vähem lõpulikud ja täpsed.

Nr.	Laulupeo-päeva nimetus	Koht	Aeg	Kooride arv			Tegelaste arv			Korraldaja
				Laulukoore	Pasunakoore	Kokku	Lauljaid	Mängijaid	Kokku	
1	III Läänemaa laulupidu X	Haapsalus	28., 29. VI.	27	5	32	974	64	1038	Haapsalu Laulu ja Muusika Selts „Hei“
2	Võru-Petserimaa laulup. X	Võrus	4., 5. VII.	31	4	35	902	78	980	Võru Eesti Selts „Kannel“
3	Põltsamaa IV. laulupäev X	Põltsamaal	24. V.	9	1	10	550	...*)	550	Põltsamaa Laulu ja Muusika Selts „Leelo“
4	Valgamaa laulupäev X	Valgas	13., 14. VI.	18	3	21	495	44	539	Valga Selts „Säde“
5	Kanepi laulupäev X	Kanepis	14. VI.	19	—	19	315	—	315	Kanepi Laulu ja Mängu Selts
6	Halliste kihelk. laulupäev X	Abja mõisas	14. VI.	10	2	12	278	...	278	Seltskondlised organisatsioonid
7	Pärnumaa muusikapäev	Pärnus	20., 21. VI.	—	15	15	—	200	200	Pärnu „Endla“ Selts
8	Rõuge laulupäev X	Rõuges	21. VI.	8	2	10	200	...	200	Rõuge organisatsioonid
9	Türi I. muusikapäev X	Türil	28. VI.	23	9	32	791	168	959	Türi Muusika Selts
10	Ambla laulupäev	Amblas	28. VI.	10	...	10	350	...	350	Ambla Haridusselts
11	Vastseliina kihelk. II. laulup.	Vastseliinas	28. VI.	10	1	11	300	25	325	Vastseliina Õpetajate Ühing
12	Otepää laulupäev X	Otepääl	5. VII.	12	1	13	350	25	375	Otepää Haridusselts
13	Helme kihelk. laulupäev X	Tõrvas	12. VII.	10	—	10	212	—	212	Helme-Tõrva Haridusselts
14	Vändra laulupäev X	Vändras	26. VII.	6	5	11	164	38	202	Vändra Haridusselts
15	Audru kihelk. I. laulupäev	Audrus	26. VII.	6	—	6	200	—	200	Seltskondlised organisatsioonid
16	Rapla kihelk. II. laulupäev	Raplas	9. VIII.	Rapla Haridusselts
17	Kärstna laulu- ja muusika- päev X	Kärstnas	9. VIII.	4	1	5	50	...	50	Langenute mälestuse jäädvust. kom.
18	Puhja kihelk. I. laulupäev X	Puhjas	16. VIII.	5	2	7	173	40	213	Puhja mälestussamba komitee
19	Pilistvere kih. II. laulup. X	Pilistveres	23. VIII.	5	1	6	120	15	135	Pilistvere Laulu ja Mängu Selts
Kokku ...				213	52	265	6424	697	7121	

*) Osavõtjaid ajalehtede teadete järele oli, kuid täpsed andmed puuduvad.

Nagu sellest tabelist näha, oli kooride arvu poolest kõige suurem Võru - Petserimaa laulupidu — osa võtsid 31 laulukoori ja 4 pasunakoori, kokku 35 koori. Lauljate arvuga aga ületab nimetatud III. Läänemaa laulupidu — osa võtsid 974 lauljat ja 64 mängijat. Laulupäevadest on kooride kui ka tegelaste arvu poolest kõige suurem Türi I. muusikapäev.

Kooride ja tegelaste arvu poolest on kõige vähem Kärstna laulu- ja muusikapäev — osa võtsid 5 koori umbes 50 tegelasega.

Meie koorilaulu arenemisest täpse ülevaate saamiseks tuleks edaspidi kindlasti soovida, et laulupäevade korraldajad Liidule võimalikult täielikud andmed saadaks, sest ebatäielik statistiline materjal kaotab oma väärtuse.

ÜLESKUTSE

kõigile eesti heliloojatele.

1928. a. ärapeetava IX. ülemaalse laulupeo eeskava värskendamiseks ja eesti koorilaulu literatuuri rikastamiseks korraldab Eesti Lauljate Liit võistluse nute koorilaulude peale alljärgnevatel tingimustel:

1. Laulud olgu tehnilise raskuse poolest laulupeo ühendatud kooridele jõukohased; sõnad helilooja vabal valikul.

2. Hindamisele tulevad ainult laulud, mis kuni võistluse tähtpäevani pole trükitud ega avalikult ettekantud.

3. Laulud tulevad saata Lauljate Liidu bürosse (Tallinn, Müürivahe t. 16) märgusõna all „Laulude võistlusele“ hiljemalt 15. jaanuariks 1926. (incl), kusjuures iga laul olgu märgitud mingisuguse varjunimega, kuna autori õige nimi ja aadress olgu sama varjunimega märgitud kinnises ümbrikus.

4. Võistlusele saadetakse laulud ei tohi olla kirjutatud autori enese käekirjaga, vaid peavad olema tundmatu käekirjaga ümberkirjutatud.

5. Juriysse kutsutakse elukutselised muusikakunstnikud — koorijuhid, kes ise võistlusest osa ei võta.

6. Auhindu on 10, igaüks Mk. 10.000.—, millest nii mitu välja antakse, kui mitu laulu jury poolt auhinna vääriliseks tunnistatakse.

7. Lauljate Liidule jääb õigus auhinnastatud laule IX. ülemaalse laulupeo eeskavasse võtta ja vastavas noodikogus trükkida ning laulupeol ettekanida, kusjuures autorid saavad nende eest peale auhinna veel kahekordse honorari teiste laulupeoks esmakordselt trükitavate laulude eest maksetavast autoritasu normist.

8. Liidul jääb õigus omandada ja oma väljaannetes avaldada ka neid laule, mis võivad olla mitte jõukohased ühendatud kooridele, kuid mis jury poolt väärilisteks tunnistatud; sellaste laulude eest saaks autorid honorari kahekordses suurus vastavas väljaandes esmakordselt trükitavate laulude autoritasu normist.

Eesti Lauljate Liidu juhatus.

Tallinnas, 1. novembril 1925.

Üleskutse

Tartu maakonna laulukooridele eelseisva Tartumaa laulupeo puhul.

Esimesel laulupeol Tartus, kus isa Jannseni kepi alla arglikult ühiseks kooriks kokku kogusid vähesed „maarahva“ koorid, järgnes pidu peo järele, ikka järjest suurem ja mõjurikkam. Laulupidudel leidsime iseennast, oma rahvuse ja isamaa, laulupeod on ikka sündmusteks, suurteks pidupäevadeks olnud, mis värsket hoogu on annud meie rahvuslikule arenemisele, laulupeod on loonud aga ka eesti laulu praegusel kujul.

Vabanenutena riikliselt, pidasime 1923. a. suvel Tallinnas oma 8. ülemaalist laulupidu, mille mälestused veel praegu värskelt osavõtjates hõõguvad. Selle ülemaalse laulupeo saime eesti laulu edenemisel määratu sammu edasi — asutati „Eesti Lau-

jate Liit“ — kõigi eesti lauljate ühiskorraldus, nii et praegu eesti lauljate pere tervikut ei moodusta mitte ainult aastate järele mõneks tunniks, kui ta laulupeo laval ühe juhataja all laulab, vaid see on praegu kindel korraldus, kindlakujuline liit kõige selle teostamiseks, mis eesti laulu edenemiseks ja kasuks läheb.

Eesti Lauljate Liidu Tartu liigete kokkuastumisel on asutatud Liidu Tartu osakond, kuhu ümber kõik Tartumaa koorid peaks koguma. Eesti Lauljate Liidu nõusolekul on Tartu osakond otsustanud eeltuleval, 1926. a. suvel Tartu maakondlist laulupidu korraldada.

Tartu on laulupidude linn — laulupidude mõte on läinud siit välja. Tartus on peetud meie ärkamisaja hilgavamad ja mõjurikkamad peod.

Tartumaal üksi on üle saja laulukoori, samuti terve rida pasunakoore. Juba see lauljate kogu võib moodustada ühise koori, mille hõisked tuhandeid kuulajaid valdavad. Arvatavasti liitub meiega ka veel mõnigi naabermaakonna koor eeltuleval peol.

Laulupeo korraldus on seekord esimest korda Tartus lauljate endi — Lauljate Liidu käes. Nii saavad lauljad ise oma sõna öelda ja korraldada, kuidas tahavad nad kokku tulla ja koos laulda.

Eesti Lauljate Liidu Tartumaa osakond on asutatud Tartu ja lähema ümbruskonna kooride poolt. On tarvilik, et kõik Tartumaa laulu- ja mängukoorid ühineks selle ümber, kui ka mõtleks tulevasuvisest laulupeost osavõtmise peale.

E. L. L. Tartu osakonna ajutine juhatus kutsub kõiki Tartumaa koore, kes seda veel seni teinud ei ole, Eesti Lauljate Liidu ja selle Tartu osakonna liikmeks astuma.

Eesti Lauljate Liidu Tartu Osakonna ajutine juhatus.

KROONIKA.

Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Tallinna osakonna laulukoori juhataja vahetamine.

Ü. E. N. Ü. Tallinna osakonna laulukoori senine juhataja A. Nerep lahkus kevadel omalt kohalt. Kuna uut juhatajat niipea ei leitud, seisis koori tegevus seniajani. Alles nüüd on osakonnal korda läinud juhatajat leida, nii et koor võib oma katkestatud tegevust jälle jätkata. Nimelt on koori juhatamise oma peale võtnud J. Aavik, kes, teatavasti, ka Estoonia Muusika Osakonna segakoori juhatas. Aavikule abiliseks on kutsutud P. Laja.

Osakonnal on kavatsusel suurema rahvuslise õhtu korraldamine, milleks koor praegu rahvalaule õpib.

Lauljate Liidu rinnamärgid

on saadaval, Liidu büroos Tallinnas, Müürivahe t. 16.

Hinnaks hõbemärkidele kullatud „Vanemuise“ kujuga Mk. 125.— ja pronksmärkidele hõbe „Vanemuise“ kujuga Mk. 75.—.

Rinnamärgi kandmise õigus kõigil Lauljate Liitu kuuluvate seltside liigetel.

Kirjavahetused.

J. Karheiding — Räpinas. Teie kiri ilmub ruumi puuduse pärast järgmises numbris.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Anton Kasemets.

A-S. „ÜHISELU“ trükk, Tallinnas — Pikk uul. 42.

Eesti Lauljate Liidu MUUSIKALEHT

algas 1925. aastaga oma teist aastakäiku.

Toimetus püüab uuel tegevusaastal, arvesse võttes läinud aastal selgunud vajadusi, Eesti muusikaelu kõigekülgsemalt valgustada ja selle edukale arenemisele hoogu anda. Eriti suurt tähelepanu tahab toimetus pöörda koorilaulu käsitavate küsimuste valgustamisele.

1925. aastal ilmub MUUSIKALEHT endiselt **kord kuus**, iga kuu 20. päeval, kus juures **igal numbril vähemalt 16-leheküljeline noodilisa kaasas on**. Seega saavad tellijad 1925 a. endise 6 vihu asemel **12 vihku**, kokku vähemalt **192 lhk. segakoori laule** lisana kaasas.

Et laulukooridele kättesaadavaks teha meie heliloojate paremaid laule ja seega **kergendada kontsertide** kui ka kohaliste **laulupäevade eeskavade kokkuseadmist**, otsustas Eesti Lauljate Liidu juhatus MUUSIKALEHE noodilisana annete viisi välja anda „**Eesti koorilaulu antoloogiat**“ nime all

„Eesti Lauluvara“

mis sisaldab kõigi Eesti heliloojate paremaid ja lauletavamaid laule kronoloogilises järjekorras. Koguteos on kaunistatud heliloojate piltidega ja varustatud nende elulookirjeldustega ning ilmub meie paremate muusikameeste ja Eesti laulu tundjate — M. Saare C. Kreeki ja A. Kasemetsa, valikul ja toimetusel. Need nimed on paremaks tagatiseks, et MUUSIKALEHE tellijad tõesti suureväärtselise lauluvara lehega kaasas saavad, mis aasta lõpuks ilusa koguteose moodustab.

Paralleelselt lauludele noodilisesid ilmub MUUSIKALEHE teksti osas **Eesti muusika ajalugu**, mis „Antoloogia“ ülevaatlikkust märksa selgitada aitab.

MUUSIKALEHELE on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Juhan Aavik, mag. Joh. Aavik, Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, prof. Heikki Klemetti (Soome), C. Kreek, prof. Ilmari Krohn (Soome), A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, Armas Maasalo (Soome), Leevi Madetoja (Soome), E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, V. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Türrpu, A. Vedro, mag. O. Väisanen (Soome) ja teised. MUUSIKALEHE väljaandjaks on EESTI LAULJATE LIIT.

Vastutav toimetaja ANTON KASEMETS.

Noodilisa suurenemise tõttu poole võrra, on Lauljate Liit sunnitud ka ajakirja hinda tõstma. Seega maksab MUUSIKALEHT 1925. a. ühes noodilisaga aast. 500 mk., poolaastas — 250 mk.

NOODILISA hind eraldi tellides — 250 marka aastas, 125 mk. poolaastas.

Aasta tellimisi võetakse vastu ainult alates jaanuari-numbrist, samuti poolaasta tellimisi ainult kas 1. jaanuarist või 1. juulist.

MUUSIKALEHE üksik number ühes noodilisaga maksab 50 marka.

Toimetuse ja talituse aadress: TALLINN, Müürivahe uulits nr. 16.

Lauluseltsid, koorijuhid, lauljad, koolid, õpetajad ja kõik laulusõbrad — tellige „MUUSIKALEHTE“ ja soovitage seda ka teistele! Sellega toetate Teie Eesti laulu.

Muusikalehe toimetus.